

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

4a Etapa : CASTELLÓ D'EMPÚRIES – EL CORTALET – SANT PERE PESCADOR

9 de febrer de 2003

HORARI PREVIST

Sortida de la Plaça de l'Estació de Vilanova i la Geltrú.	6	h
Àrea de l'Empordà. Esmorzar.	8.15	h
	8.45	h
Castelló d'Empúries. Breu visita a la població.	9.15	h
Inici de l'excursió.	9.30	h
El Cortalet. Reagrupament i visita.	10.40	h
	11	h
Torre d'observació. Reagrupament.	12	h
	12.20	h
Sant Pere Pescador. Reagrupament.	13.30	h
Sortida cap a Roses amb autocar.	13.45	h
Roses. Dinar.	14.15	h
Sortida cap a Vilanova.	17.00	h
Vilanova i la Geltrú.	20.00	h

Notes.-

- ** S'ha neutralitzat el tram Urbanització Almadrava – Roses – Castelló d'Empúries perquè és un tram urbà i per pista asfaltada.
- ** Esmorzarem a l'àrea de servei de l'Empordà. Acabarem el recorregut a Sant Pere Pescador on no hi ha gaires serveis; és per això que els autocars ens portaran a Roses on dinarem; hi ha restaurants.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre **pot modificar aquesta previsió** d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions meteorològiques, retards o avançaments imprevistos, etc).
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i **vigileu que hi sigui tothom**.
- ** **Atenció:** La Secció de Senders disposa d'un telèfon mòbil (680102567). Per a qualsevol comunicació amb la Secció el dissabte abans de l'excursió o el mateix diumenge **utilitzeu només** aquest telèfon. (Els dissabtes de 14h a 16h i el diumenge a partir de mitja hora abans de l'hora prevista per a la sortida).

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

SENDER DEL MEDITERRANI GR-92

4a Etapa : CASTELLÓ D'EMPÚRIES - EL CORTALET - SANT PERE PESCADOR

9 de febrer de 2003

DESCRIPCIÓ DE L'ETAPA

Entrem de ple en la part plana de l'Alt Empordà, formada per les conques dels rius Muga i Fluvià. En aquesta plana es situa el Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà, que és una joia ecològica i de paisatge del nostre país. El contrapunt de l'implantació humana el dona Castelló d'Empúries, amb importants monuments i harmoniós conjunt.

El GR92 ressegueix bona part del Parc Natural, en concret passa pel seu Centre d'Informació i continua pel seu itinerari principal de visita. En aquest tram, convé canviar la mentalitat excursionista per fer-la "naturalista"; l'aventura del GR92 té un dels seus moments més amables en la companyia del paisatge, la flora i sobretot la fauna del parc. Passat el parc, es voreja de prop el riu Fluvià fins arribar a Sant Pere Pescador.

Horari Parcial	Horari Total	Distància (km)
0:00	0:00	0,000

CASTELLÓ D'EMPÚRIES (20 m).- Just arribant a la vila, a la dreta es troben els rentadors públics, en molt bon estat de conservació. Després del rentadors se segueix pel carrer Marín, s'arriba a una cruïlla i el GR creua la població tot seguint a l'esquerra pel carrer Monturiol, després pel carrer del Mar fins l'antiga carretera de Roses, que segueix a la dreta.

0:08	0:08	0,600

LA MUGA.- Es creua pel Pont Nou; val la pena mirar riu amunt i contemplar el pont vell de 7 arcades (cada any se'n feia una, més gran o més xica segon l'anyada). Una vegada passat el pont el GR continua cap a l'esquerra per la carretera comarcal C-260 de Besalú a Roses, molt transitada. Cal creuar amb compte l'esmentada carretera, tot continuant pel seu costat dret on aviat es pot seguir paral·lelament a la mateixa primer per un carrer i després per un camí.

0:06	0:14	1,000

Carretera GEV-6216 (a Sant Pere Pescador).- Es travessa molt a prop del seu començament i se segueix, en direcció est, per un camí veïnal asfaltat paral·lel a la carretera Besalú-Roses, que ja s'anava seguint.

0:05	0:19	1,350

Bifurcació.- Indicador al Cortalet. S'agafa la pista a la dreta, ampla i fressada, que sense canviar de direcció portarà al Cortalet o Centre d'Informació del Parc dels Aiguamolls de l'Empordà. Es travessa l'amable i fèrtil plana alt-empordanesa. De tant en tant, algun estratègic arbre ofereix la seva ombra.

0:23	0:42	2,900

CORTAL D'EN FAGES.- Es deixa a l'esquerra.

0:10	0:52	3,630

CORTAL D'AVINYÓ.- Queda a l'esquerra una mica allunyat.

0:06	0:58	4,030

Bifurcació.- S'arriba a la carretera asfaltada d'accés al Cortalet i se la segueix a l'esquerra.

0:09	1:07	4,630

EL CORTALET (15 m).- És el centre administratiu, tècnic i d'informació del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà. Convé fer-hi una visita detinguda abans de començar l'itinerari. El GR continua per l'itinerari de la Massona, un dels itineraris pedestres que hi ha a la Reserva Natural Integral de Les Llaunes.

Es passa per diferents punts d'observació entre els quals cal destacar l'espectacular observatori Senillo-sa, a uns 20 metres d'alçada. Cal no anar amb presses, i dedicar el temps necessari a cada un d'aquests punts. També, evidentment, cal seguir escrupolosament les normes del Parc i no fer soroll, embrutar, o qualsevol altra activitat que pugui perjudicar aquest entorn privilegiat.

0:50	1:57	7,815

Porta de sortida de la Reserva Natural Integral.- Hi ha una bifurcació davant d'un càmping. Des de la porta de la reserva cal seguir cap a l'esquerra per completar l'itinerari de natura. Cap a la dreta no hi ha sortida. Es passa per una comporta, que controla el nivell d'aigua de la reserva.

0:03	2:00	8,015

AGUAIT DE MATÀ.- L'itinerari segueix vorejant el càmping fins a la platja.

0:07	2:07	8,515

Platja.- Hi ha una torre d'observació a la qual val la pena de pujar-hi per tenir una perspectiva de l'extensa zona de llacunes salobres, que havia perillat de ser destruïda per sempre en forma d'immensa urbanització. El GR segueix per la platja cap el sud, tot deixant l'itinerari del parc.

0:06	2:13	8,915

Pont llevadís.- És a la dreta. Es travessa i uns metres després es troba una pista que se segueix a la dreta, nord, tot donant la volta a la urbanització aturada de Fluvià Marina.

0:06	2:19	9,375

Trencall.- Es gira cap a l'esquerra, sud-est.

0:04	2:23	9,675

Restes d'edificis de la urbanització.- Es continua fins a tocar el riu Fluvià on es pren a la dreta l'accés asfaltat a la urbanització.

0:12	2:35	10,425

Trencall.- Es deixa l'asfalt per agafar un camí carreter cap a l'esquerra.

0:04   2:39   10,675

Edificació garatge-magatzem.- **Atenció!** Aquí s'ha de girar a la dreta per un petit corriol, al final dels arbres, que va pel mig del canyissar.

0:03   2:42   10,875

RIU FLUVIÀ.- Es ressegueix el seu marge esquerre pel mig del canyissar, que s'anirà aclarint més endavant.

0:10   2:52   11,585

Trencall.- Es va a l'esquerra, enmig dels pollancres, per un camí menys fressat que el que es portava.

0:05   2:57   11:905

Bifurcació.- S'arriba a una pista ampla de terra que se segueix cap a l'esquerra.

0:12   3:09   12:765

Bifurcació.- La pista surt al camí asfaltat de Sant Pere Pescador a la urbanització. Es va a l'esquerra.

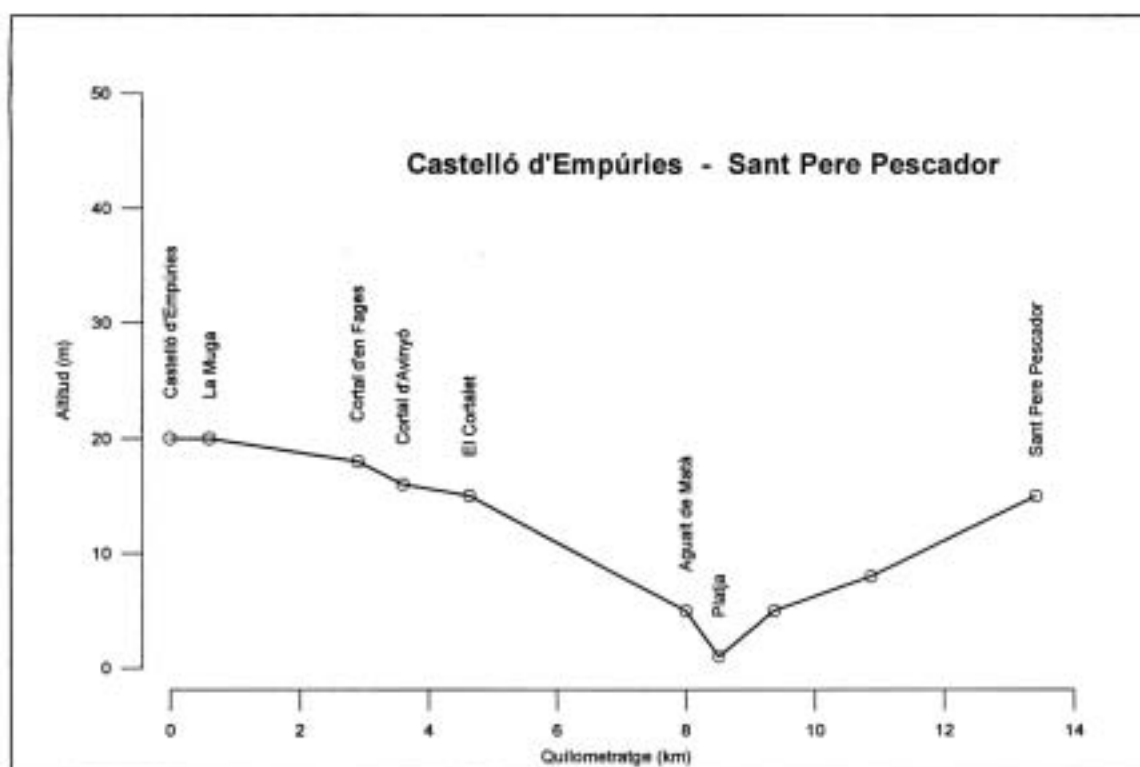
0:03   3:12   12,965

Trencall.- Es deixa l'asfalt i es torna a agafar un camí de terra a l'esquerra que torna al costat del riu. També es pot seguir endavant tot entrant a Sant Pere Pescador.

0:05   3:17   13,415

RIU FLUVIÀ (10 m).- Es passa per sota del pont de Sant Pere i s'hi puja per un corriol.

SANT PERE PESCADOR (15 m).- Se surt de la població per l'esmentat pont sobre el riu Fluvià i s'arriba a una "rotonda" on comença la carretera en direcció a Pont d'Armentera.

CASTELLÓ D'EMPÚRIES

El que coneixem com a vila comtal o vila vella és la part més antiga del municipi de Castelló, situada en una petita elevació i que engloba la zona compresa dins de l'antic recinte de les muralles i algunes construccions històriques exteriors.

Castelló d'Empúries va tenir el seu màxim esplendor durant l'Edat Mitjana: en el segle X s'havia produït la destrucció de la vila d'Empúries i la capital del Comtat d'Empúries es traslladà a Castelló i en el segle XI, els Comtes d'Empúries van instal·lar-hi la seva residència. Des de llavors, Castelló fou un lloc estratègicament defensiu, rodejat d'una muralla de la qual encara se'n conserven algunes restes i un dels portals d'entrada, i es convertí en un dels municipis més pròspers del nord-est de Catalunya.

En el segle XII la vila cresqué i és llavors que la Plaça dels Homes es converteix en el centre neuràlgic de la ciutat. La majoria de carrers encara conserven la configuració medieval. En el segle XIII es va construir l'església parroquial de Santa Maria. Altres construccions gòtiques de la mateixa època són: el Pont Vell, la Llotja, la Cúria-Presó i la Casa Gran, la majoria agrupades al barri del Puig Salner que llavors constituïa el centre de la vila.

Passada l'edat mitjana, el nucli de Castelló s'estén cap al sud-est, cap a la petita elevació que es coneix amb el nom de Puig del Mercadal, nom amb que també es batejarà el barri sorgit a la zona, marcat per la gran concentració d'artesans i mercaders. Aquest barri no conté monuments històrics tant importants com els del Puig Salner però el traçat i els noms dels seus carrers són molt evocadors dels tipus d'activitats que es duïen a terme a la zona: carrer del Vi, de les Cols, de la Llana, del Bordell, de la Paeria Vella... Les restes de l'estructura arquitectònica de l'època es poden admirar als pocs carrers i places porticades que queden: la Plaça dels Homes i la del Gra o els carrers de Prat de la Riba o del Bordell i en petites mostres escultòriques com la Creu del Terme.

En el segle XVII es va produir una davallada demogràfica i econòmica de Castelló i ens els segles posteriors, al XVIII i XIX es potenciaren l'expansió del sector agrari, perdent terreny l'artesà; des de l'agricultura es convertí en la màxima font d'ingressos i l'economia de la zona estava dominada pels anomenats cortals. Exemple de la importància del sector agrari és la farinera que encara existeix als afores del poble.

En aquesta època es van construir els diversos convents existents a la ciutat, el de Sant Agustí, el de Sant Domènec i el de Santa Clara, a més a més del preciós safareig públic i la Torre dels Carlins. En el segle XX, amb la construcció d'Empuriabrava, ha canviat totalment l'equilibri econòmic, demogràfic, social i arquitectònic del municipi, però el nucli antic de Castelló encara conserva tot l'encant i riquesa que li ha configurat

L'església de Santa Maria

L'església de Santa Maria és, després de la catedral de Girona, l'església més important de la província. La seva monumentalitat és deguda al desig de la segona dinastia de Comtes de que Castelló tornés a albergar la seu episcopal de l'Empordà. Es va començar a construir al s.XIII sota les ordres de l'arquitecte Ramon de Xartres, tot aprofitant el lloc d'una església romànica consagrada el 1064, de la qual l'únic vestigi que en queda és la base del campanar. La seva edificació va durar fins a finals del segle XV.

L'estructura arquitectònica segueix les directrius del gòtic de l'època. Consta d'una planta rectangular (planta de saló) de tres naus, capelles laterals a cada banda i una capçalera amb tres absis poligonals, el

central amb capelles radials. Cadascuna de les tres naus posseeix nou arcs torals de forma apuntada i altres nou arcs dormers d'igual forma que les separen. Els grans finestrals són d'arc apuntat, amb l'obertura dividida per dues estretes columnes. Tant l'estructura de la capçalera com la dels murs laterals està reforçada per contraforts coronats per gàrgoles i arbotants. Els pilars de l'interior que sostenen els arcs torals són cilíndrics a mena de gran columnes.

La capçalera, per on es va començar a construir el temple, és força original: està formada per un absis pròpiament dit, corresponent a la nau principal, i dues absidioles al principi de les naus laterals. Per tant, no existeix aquí cap mena de girola o deambulatori. L'absis és de planta poligonal, amb set costats, dels quals sols tres corresponen a capelles absidals pròpiament dites, situades al fons. Dos altres són ocupats per les absidioles laterals, mentre entre les primeres i aquestes darreres es troben dues estructures, restes, sens dubte, de l'antiga església romànica: la sagristia vella, al sud i el passadís d'accés a la sagristia nova, al nord.

A la façana de ponent, la darrera part construïda de l'església, hi ha la gran portalada de marbre blanc. Està formada per sis arquivoltes en degradació decorades amb motius vegetals en relleu. Les bases de les arquivoltes formen unes fornícules dins de les quals hi ha les estàtues dels apòstols. Al timpà s'hi representa l'escena de l'epifania. La porta de marbre està flanquejada per una torre a cada costat. Damunt seu s'hi troba una gran rosassa gòtica que permet l'entrada de la llum a l'interior del temple. El campanar, una de les darreres mostres de les torres-campanar d'estructura romànica, és l'únic vestigi que queda de l'antiga església que s'alçava en el paratge abans que es construís l'actual. És de planta quadrada i s'aixeca de la banda de tramuntana. La torre, d'uns trenta-sis metres d'alçada, està dividida en cinc plantes i els tres pisos superiors tenen una obertura triforada en cadascun dels quatre murs. El patrimoni artístic de l'interior de l'església ha patit múltiples vicissituds, especialment a causa dels saquejos i destruccions produïts en algunes guerres, com la Guerra Gran i la Guerra Civil, durant les quals es van malmetre alguns altars, el cor, l'orgue i altres objectes que s'han anat restaurant en els darrers anys. Tanmateix, l'església de Santa Maria segueix comptant amb un ric conjunt artístic en el seu interior:

L'altar major amb el retaule gòtic: L'altar, una ara de pedra de considerables dimensions, se situa bastant més endavant del retaule, la veritable joia escultòrica de l'església. El retaule està esculpit en alabastre i format per un sòcol llis, damunt del qual descansa un bancal. Aquest es divideix en dos registres: l'inferior, que conté deu figures d'àngels sostenint els escuts o els símbols dels promotors de l'obra i el superior amb vuit quadres que representen escenes de la Passió.

Els altars laterals i l'escultura funerària: a més de la capella major, existeixen vint-i-cinc capelles laterals, la majoria encastades entre els contraforts que reforcen les parets mestres o corresponents a l'absis. El contingut escultòric d'aquests altars va ser destruït en la seva major part durant la Guerra Civil. Les poques peces de valor que resten són diferents exemplars d'escultura funerària: ossaris, dos sepulcres procedents del convent de Sant Domènec.

Les grans capelles afegides: la de la Puríssima Sang, destinada a la reserva de l'Eucaristia i la capella de Nostra Senyora dels Dolors, d'estil barroc tirant a rococó. El cor, la pica romànica i l'orgue: el cor actual és molt senzill es va construir per substituir el cor gòtic destruït durant la guerra; la pica consta d'un sol bloc de pedra, amb dues piles enganxades i l'orgue és barroc i també va patir desperfectes durant la Guerra Gran i la Guerra Civil, però ha estat restaurat per un dels grans especialistes en el tema.

ELS AIGUAMOLLS

Els aiguamolls de l'Empordà ocupaven d'antic pràcticament tota la plana de la badia de Roses i del baix Ter. Per fer-nos-en una idea, el massís de Montgrí estava aïllat per les aigües, i els grecs quan van fundar Empúries ho feren en una illa entre les antigues desembocadures dels rius Fluvià i Ter.

Aquella extensa àrea marjalenca va anar desapareixent degut sobretot a l'expansió agrícola (camps d'arròs en la primera fase) i menys a la ramadera (closes). L'extens estany de Castelló amb les seves tres illes, i els estanys de Siurana, Vilacolum, Riumors, Bellcaire, Ullastret i Pals ja només queden registrats a la història (documents dels segles XVII i XVIII) o bé s'insinuen quan -degut a les pluges fortes acompanyades de llevatades- les aigües tornen a omplir els seus antics dominis. També la llegenda del Bruel (estrany crit de bou que ressona als estanys) rememora passades immensitats marjalènques.

A mitjans del segle actual va aparèixer un altre factor de degradació: la construcció d'equipaments turístics. Interessants i extenses àrees van desaparèixer convertides en urbanitzacions i marines, i segurament s'hagués culminat pràcticament la desaparició de zones humides empordaneses si l'any 1976 no s'hagués iniciat una àmplia campanya que sota el lema "Els últims aiguamolls de l'Empordà, en perill" intentava alertar la població dels valors dels estanys, i parar el cop de possibles noves pèrdues. Aquesta campanya, molt popular a Catalunya i de ressò internacional, va culminar el 13 d'octubre de 1983 quan el Parlament de Catalunya aprovà per unanimitat la Llei de declaració de Paratges Naturals d'Interès Nacional i Reserves Integrals dels Aiguamolls de l'Empordà. El Parc Natural engloba només els estanys de l'Alt Empordà; els del Baix Empordà no gaudeixen encara de cap figura legal que els protegeixi.

Amb aquesta protecció legal, els aiguamolls de l'Empordà han esdevingut un lloc d'atracció i d'interès extraordinari al cor de la Costa Brava, tant per als estudiosos com per als amants de la natura, catalans i forasters.

*****

SANT PERE PESCADOR

La primera referència històrica és del 974 quan, en una epístola de Benet IV, és anomenada com a Villa Militiano quem vocant Sanctum Petrum com a possessió del monestir de Sant Pere de Rodes i formant part del comtat d'Empúries. A l'edat mitjana, la història del poble gira al voltant del Castell de Sant Pere en possessió, des del s.XIV fins al segle passat, de la família Caramany (fou substituït els s.XVI-XIX pel Casal de la família que avui encara persisteix). Sant Pere fou seu d'importants esdeveniments els anys 1466-67 durant la guerra entre les forces de la Generalitat i Joan II, amb el suport del compte d'Empúries, Enric d'Aragó, i la seva tia, la reina Joana Enríquez, aquests prengueren el 1466 aquesta vila, on residí la reina i on s'installà temporalment el Parlament.

La dessecació d'aiguamolls i estanys els s. XVII i XVIII i els repartiments de les terres provocaren un considerable augment de la població. L'economia ha estat tradicionalment basada en l'agricultura i la pesca i és en els darrers anys, amb el turisme, quan s'ha produït un desplaçament cap a aquest sector.

*****

BIBLIOGRAFIA

** Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 4. L'Empordà. Fundació Enciclopèdia Catalana.	** Al Empordà. Mapa Comarcal de Catalunya. Escala 1:50.000 Institut Cartogràfic de Catalunya (2002).
** Gran Enciclopèdia Catalana.	** Descripció provisional del GR-92 FEEC
** Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic. Departament de Cultura de la Generalitat. Editorial Plaza i Janés (1988).	** http://www.castellodempuries.net/ ** http://www.ddgi.es/santpere/

